

JUHEND FINANTSTOETUSTE TAOTLEMISEKS GEOTERMAALSE ENERGIA KASUTAMISEKS TÖÖSTUSES EESTIS

Detsember 2008

Toetab

Intelligent Energy Europe

Deliverable D11

Programs for Financial Incentives for Industrial Managers in Estonia

Project

Integration of Geothermal Energy into Industrial Applications

in frames of *Intelligent Energy – Europe* (EIE-06-001/SI12.4475709)

Disclaimer :

“The sole responsibility for the content of this document lies with the authors. It does not necessarily reflect the opinion of the European Communities. The European Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.”

Üldine taust

Peamine dokument, mis paneb paika Eesti energiapoliitika suunad, on järjekorras teine *Kütuse- ja energiamajanduse pikaajaline riiklik arengukava aastani 2015*, mis kinnitati Riigikogu poolt detsembris 2004. Dokument määratleb valdkonna hetkeolukorra, toob esile EL liitumislepingus kajastatu, prognoosib energiatarbe arenguid, fikseerib energiamajanduse arendamise strateegilised eesmärgid, arenduspõhimõtted ning vajalike investeeringute suurusjärgud. Dokumendi strateegilise keskkonnamõju hinnang on esitatud arengukavaga paralleelselt valminud kütuse- ja energiamajanduse pikaajalise riikliku arengukava strateegilise keskkonnamõju hindamise aruandes.

Plaanis ettepanud strateegilised suunad taotlevad järgmisi eesmärke:

- saavutada aastaks 2010 taastuvelektri osakaaluks 5,1% brutotarbimisest;
- tagada taastuvate energiaallikate 13-15% osakaal primaarenergia tarbimises (2000. aastal oli vastav näitaja 10,2%);
- saavutada aastaks 2020 elektri- ja soojuse koostootmisjaamades toodetud elektri osakaaluks 20% brutotarbimisest;
- kindlustada riiklikult kehtestatud keskkonnanõuete täitmine;
- tõhustada energiakasutust soojus-, elektri- ja kütusemajanduses;
- hoida aastani 2010 primaarenergia tarbimise maht 2003. a tasemel.

Energiatõhususe tõstmist saab pidada Vabariigi Valitsuse kasvava tähtsusega prioriteediks. 2007. a detsembris kinnitas Valitsus uue *Energiasäästu sihtprogrammi 2007-2013*, mille meetmed on suunatud energiasäästualase teabe kättesaadavuse parandamisele, energia ja kütuste tootmise ja tarbimise tõhususe parandamisele ning energiasäästualaste spetsialistide arvu suurendamisele. Programm on üheks dokumendiks, mis on koostatud *Kütuse- ja energiamajanduse pikaajalises riiklikus arengukavas aastani 2015* (kinnitatud detsembris 2004) kavandatud eesmärkide saavutamiseks. Energiasäästu programm määratleb valdkonnad, mis on olulised kütuse ja energia säästmise aspektist. Samuti püstitatakse programmis rida strateegilisi eesmärke ja kirjeldatakse meetmeid nende saavutamiseks. Seejuures on võetud arvesse direktiiviga 2006/32/EÜ püstitatud üldine eesmärk säästa perioodil 2008-2016 lõpptarbimises 9% energiast.

Programmi üldisest eesmärgist tulenevad programmi alameesmärgid on alljärgnevad:

- energiasäästualase teabe kättesaadavus;
- oskuste ja asjatundjate olemasolu;
- tõhususe parendamine kütuste ja energia tarbimisel, tootmisel ning ülekandel;
- Euroopa Liidu kütuste ja energia kokkuhoiu poliitikast tulenevate ülesannete täitmine.

Programmi eesmärkide saavutamiseks on kuni aastani 2013 vaja teha investeeringuid 1,5 mld krooni (96,0 mln EUR) ulatuses.

Taastuvate energiaallikate rakendamisele mõjub soodsalt Eesti kohustus vähendada kasvuhoonegaaside emissiooni. Kasvuhoonegaaside emissiooni lubatud kvootide teise jaotuskavaga (perioodiks 2008-2012) taotles Eesti heitmekvooti summaarses mahus 122,8 mln t, s.o 24,6 mln t aastas. Kava hõlmab 47 ettevõtet. 2007. a mais aktsepteeris Euroopa Komisjon Eesti jaotuskava tingimusel, kui selles tehakse mõned muudatused, millest olulisim oli lubatud summaarse

heitmekvoodi oluline vähendamine. Uueks lubatud keskmiseks heitmekvoodiks määrati 12,7 mln t CO₂ ekvivalenti aastas, seega Eesti taotlusest 47,8% võrra vähem. Lähtudes EK otsusest kinnitas Valitsus jaotuskava 20. detsembril 2007. a oma määrusega nr. 257. Samas esitati Valitsuse otsusega Euroopa Liidu esimese astme kohtusse hagi Euroopa Komisjoni vastava otsuse tühistamiseks.

Keskkonnasõbralike tehnoloogiate arendamine on seatud üheks prioriteetseks valdkonnaks *Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias „Teadmistepõhine Eesti” 2007-2013*, mis keskendub ühiskonna jätkusuutlikule arengule teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kaudu. Lähtudes nendest põhimõtetest valmis 2007. aastal *Eesti energiatehnoloogia programm*, mis selgitab energeetika valdkonnaga seonduvad tehnoloogilised prioriteedid ning annab otsustajatele süstematiseeritud informatsiooni energeetikaga seonduvate otsustuste tegemiseks. Programmi üheks peamiseks arendussuunaks on põhiliselt taastuvatel energiaallikatel põhinevad energiatehnoloogiad.

Toetus EL struktuurifondidest.

Riiklike programmide ja plaanidega kavandatud meetmete teostamise rahastamiseks kasutatakse nii riigi vahendeid kui ka rahvusvahelisi toetuskeeme. Praegusel ajal tuleb rahastamine peamiselt EL fondidest – perioodil 2007-2013 on rahastamise maht oluliselt suurem kui eelmisel perioodil. Käesolevaks perioodiks toimus EL toetuste planeerimine Eestis riigi eelarvestrateegia koostamise raames, mis võimaldas kavandada EL fondide vahenditest ja Eesti riigi omavahenditest rahastatavaid seotud valdkondlikke tegevusi ühtselt. *Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga 2007-2013* määratleti üldised strateegilised tegevussuunad Euroopa Liidust nimetatud perioodil Eestile eraldatavate struktuurivahendite kaasabil abikõlblike valdkondade arendamiseks. Ühtne planeerimine ja vahendite edaspidine kasutamine tõstis avaliku sektori tegevuste tõhusust ja tulemuslikkust. Ühtlasi võimaldas riigi eelarvestrateegia väljatöötamise raames toimuv struktuurivahendite kavandamine viimaseid ka teiste EL finantsinstrumentide ja välisvahendite kasutamisega ühildada.

Struktuurivahenditest rahastamist leidvad tegevused ja nende rahastamise maht määratleti täpsemalt strateegia põhjal koostatavates valdkondlikes rakenduskavades, mis on struktuurivahendite strateegia rakendusdokumentideks struktuurivahenditest rahastatavate tegevuste osas. Energiavarustuse ja keskkonnaga seotud meetmed sisalduvad peamiselt *elukeskkonna arendamise rakenduskavas* (OP 2), milles on järgmised prioriteetsed suunad:

1. veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine;
2. säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine;
3. energiamajanduse arendamine.

Nende kolme prioriteetse suuna summaarse rahastamise mahud on esitatud järgnevas tabelis.

Prioriteetsete suundade (1-3) rahastamine

Prioriteetsed suunad	Fond	Kogu rahastamine, mln EUR	s.h ühenduse osalus, mln EUR
1. Veemajanduse ja jäätmekäitluse arendamine	CF	736,86	626,33

2. Säästva keskkonnakasutuse arendamine	ERDF	101,78	92,03
3. Energiamaajanduse arendamine	ERDF	144,70	87,18

CF – Ühtekuuluvusfond; ERDF – Euroopa Regionaalarengu Fond

Vabariigi Valitsus määrab struktuurifondidest antava abi vahendamiseks rakendusasutused ja -üksused. Rakendusasutused valmistavad oma haldusala meetmete osas ette toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning vastutavad seeläbi oma haldusala piires rakenduskavades defineeritud sisuliste eesmärkide saavutamise eest. Rakendusasutusteks on reeglina ministriumid. Rakendusüksused menetlevad toetuse taotlusi, kontrollivad väljamaksetaotlusi ja kulude abikõlblikkust, teevad väljamakseid, teostavad järelevalvet projektide üle ning nõustavad toetuse saajaid.

Prioriteetsete suundade (1-3) rakendusasutused ja -üksused

Prioriteetsed suunad	Rakendusasutused	Rakendusüksused
1. Veemajanduse ja jäätmeäitluse arendamine	Keskkonnaministeerium	Keskkonnainvesteeringute Keskus
2. Säästva keskkonnakasutuse arendamine	Keskkonnaministeerium; Siseministeerium	Keskkonnainvesteeringute Keskus
3. Energiamaajanduse arendamine	Keskkonnaministeerium; Majandus ja Kommunikatsiooni- ministeerium	Keskkonnainvesteeringute Keskus; SA KredEx

Kõik potentsiaalsed investorid, kes kavatsevad taotleda rahastamistoetust struktuurifondidest peaksid olema kursis toetuste juriidilise süsteemiga, mis toimib vastavalt *perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seadusele*. Nimetatud seadus sätestab struktuuritoetuse taotluste menetlemise alused, toetuse andmise ja kasutamisega seotud subjektide õigused ja kohustused, järelevalve alused ning vaidemenetluse korra.

Vabariigi Valitsus kiitis Euroopa Komisjonile esitamiseks struktuurivahendite strateegia ja rakenduskavad heaks jaanuaris 2007, peale seda alustati Komisjoniga ametlikke läbirääkimisi. Strateegia ja rakenduskavad hakkasid kehtima peale Komisjoni poolset heakskiitmist. Elukeskkonna rakenduskava kiideti heaks 9. oktoobril 2007. aastal.

2007-2013 EL struktuurivahendite planeerimist koordineerib Eestis rahandusministeerium ja selles osalevad oma tegevusvaldkondades kõik asjakohased ministriumid ning Riigikantselei.

Potentsiaalsed investorid peavad järgima toetuste taotlemise ja kasutamise korda, mis kehtestatakse rakendusasutuste, s.t ministriumide poolt. Praeguseks ajaks on siinkohal käsitletava valdkonna osas välja antud ainult üks alamastme õigusakt: Keskkonnaministri määrus (nr. 8, 13. märtsist 2008. a), mis sätestab tingimused prioriteetse suuna *veemajanduse ja jäätmeäitluse arendamine* ühe meetme (*veemajanduse infrastruktuuri arendamine*) kohta.

Käesolevaks ajaks ei ole ülalkirjeldatud prioriteetsete suundade teiste meetmete kohta veel välja antud ühtegi õigusakti. Seega ei ole praegu võimalik esitada taotlusi investeeringutoetuste saamiseks nendes valdkondades.

Riiklik toetus taastuvate energiaallikate kasutajatele.

Taastuvallikatest elektri tootmise edendamisele pööratakse Eestis kasvavat tähelepanu. Elektrivõrkude kohustus osta taastuvallikatest toodetud elektrit kehtestati tollase energiaseaduse muudatusega juba 1998. aastal. Kohustus oli sätestatud ka elektrituruseaduses, mis jõustus 2003. a. Hiljem on ostukohustust täpsustatud ja edasi arendatud. Alates 1. maist 2007. a kehtivas elektrituruseaduse redaktsioonis on sätestatud, et tootjal on õigus müüa elektrienergiat määratud tarnena põhivõrguettevõtja nimetatud müüjale või saada põhivõrguettevõtjalt toetust võrku antud ja müüdud elektrienergia eest, kui see on toodetud taastuvast energiaallikast tootmiseseadmega, mille netovõimsus ei ületa 100 MW. Kui kuni 1. maini 2007. a oli ostukohustusega kaasnev ostutariif 0,81 EEK/kWh (51,77 EUR/MWh), siis uue korra kohaselt on vastav tariif 115 EEK/kWh (73,50 EUR/MWh), seejuures on uue alternatiivina võimalus taotleda toetust, mis on 0,84 EEK/kWh (53,70 EUR/MWh). Ostukohustusega müüdud elektrienergia eest toetust taotlelda ei saa. Nimetatud meetmed on jõus 12 aasta jooksul arvestades taastuvallikast elektritootmise alustamisest.